

Despre Marx numai de bine!

Grupul *Rimini Protokoll* se distinge printr-un demers care anunță un nou concept teatral. Membrii grupului – Stefan Kaegi, Helgard Haug și Daniel Wetzel – sunt la vârsta primei maturități, puțin sub patruzeci de ani. Au absolvit, în Germania, un institut de studii teatrale aplicate și lucrează împreună în proiecte care par să țină mai mult de cercetarea sociologică și antropologică decât de spectacolul teatral. Ei reușesc, însă, să dea unei analize cuasiștiințifice strălucirea și dramatismul reprezentației. Pornesc de la o situație sau de la un eveniment din realitatea imediată, cărora le sesizează potențialul dramatic. Contactează apoi pe cei implicați direct în eveniment sau pe cei care cunosc nemijlocit situația, toți aceștia apărând pe scenă în calitate de „experți”. Ei își relatează experiențele și opiniile într-o modalitate atent stilizată de regizori, într-un cadru scenografic impresionant atât prin complexitatea concepției, cât și prin acuratețea execuției și funcționării.

În cadrul Festivalului Național de Teatru, grupul *Rimini Protokoll* a prezentat un spectacol despre Marx. Este un fapt notabil că, în țările postcomuniste, contribuțiile lui Karl Marx la teoria economică au intrat în eclipsă. Profesorul Thomas Kuczynski, editor și exeget al lui Marx, este respins de lumea academică. Socotind situația interesantă, grupul *Rimini Protokoll* l-a invitat pe Kuczynski, în calitate de expert, să țină o prelegere despre Marx, în spectacolul intitulat **Marx. Capitalul. Volumul I**. Desigur, profesorul face ce se pricepe, adică începe prin a ține un curs. Grupul de realizatori ai spectacolului îl dirijează, însă, cu inteligență și tact, învățându-l cum să introducă efecte de scenă, accente ludice, cum să interacționeze cu publicul. Întâmplarea face că venerabilul Thomas Kuczynski are o barbă și o ținută foarte „marxiste”, iar entuziasmul său pentru subiect este atât de viu, încât pare că-l ascultăm pe însuși Marx. Spectatorii primesc câte un exemplar din *Capitalul*, sunt puși să consulte anumite pagini, să citească fragmente cu glas tare. Scena este bine agrementată cu standuri pline de lucrările lui Marx, în diferite ediții. L-am întrebat pe Thomas Kuczynski dacă apariția lui pe scenă, într-o ipostază judecată de universitari ca „neserioasă”, nu a avut efecte negative asupra imaginii sale de om de știință. Mi-a răspuns cu umor că, de vreme ce toate universitățile l-au respins, se simte liber să facă orice-i trece prin cap. De fapt, universitarii ar trebui aduși *in corpore* la un asemenea spectacol, așa cum sunt aduși copiii „cu școala”, pentru a învăța cum un curs poate deveni viu, atrăgător, pasionant ca o piesă de teatru. Oamenii de teatru, la rândul lor, mai ales cei pasionați doar de formele teatrale pure, au de învățat cum un spectacol câștigă atunci când, încercând să fie mai mult decât un simplu joc, abordează o temă interesantă, substanțială.

Alături de Thomas Kuczynski, care prezintă teoria, ceilalți experți au povestit și rețrăit clipe din viața lor, aflate în subtil contrapunct cu tezele enunțate. În timp ce pe tablă se scriu ecuațiile schimbului, prin care banii se fac marfă, iar marfa se transformă în bani, Talivaldis Margevics relatează negocierea dintre propria lui mamă, disperată că n-are cu ce-și hrăni copilul, și o femeie care ținea morțiș să i-l cumpere, în schimbul alimentelor. Ralph Warholz povestește cu umor, în calitate de biograf, cariera unui escroc, care se dă drept expert în speculații și dă consultanțe fanteziste. Uneori, relatările sunt prea stufoase, iar spectacolul se diluează. Interacțiunea cu publicul dezmoștește din nou atmosfera.

Avem de-a face, cu adevărat, cu o „nouă realitate teatrală”, care după ce că renunță la autor, în favoarea regizorului-dramaturg, se dispensează și de actori,

punându-i în loc pe „experți”. Până la urmă, este un frustrat acest expert, căci el nu poate juca pe nimeni altcineva decât pe sine însuși. Un actor este o entitate reutilizabilă, bun pentru alte roluri, un expert este omul unui singur rol, pe care-l joacă pe scenă odată în viață. Pentru teatru, el este un element de unică folosință. Dacă lucrurile merg tot așa, se va lichida nu numai actorul, ci și publicul, continuând să se facă spectacole remarcabile, cu „experți”, pentru experți.

